

Europautvalget

INFORMASJONSPAKKE FRA FAGGRUPPE PÅ EØS/EU

4. FEBRUAR 2021

Det vises til innkalling til møte i Europautvalget, sendt 28. januar. Møtet finner sted 4. februar, digitalt pga. covid-19. Fra regjeringen stiller utenriksminister Ine Eriksen Søreide og helse- og omsorgsminister Bent Høie. Stortingets faggruppe for EU/EØS-informasjon (utredningsseksjonen, stortingsbiblioteket og internasjonal avdeling) har utarbeidet nedenstående bakgrunnsinformasjon knyttet til sakene på dagsordenen og andre aktuelle EU/EØS-saker.

Helse- og omsorgsministeren vil redegjøre for:

- Norges samarbeid med EU under pandemien, herunder deltakelse i EUs vaksineavtaler
- Kommisjonens forslag til styrket helseberedskap post covid-19-pandemien
- EUs nye legemiddelstrategi
- European Health Data Space

Utenriksministeren vil redegjøre for:

- Avtalen mellom EU og Storbritannia, og forhandlingene om Norges framtidige forhold til Storbritannia
- EUs forsterkede klimamål/Europas grønne giv
- Utvidet rett til å opptre for EU-domstolen
- Aktuelle ESA-saker
 - Pågående søksmål fra ESA om tilknytningskrav
 - Ideelle aktører og reglene for offentlige anskaffelser

Rettsakter

- Aktuelle rettsakter for møtet i EØS-komiteen 5. februar

Helse- og omsorgsministeren vil redegjøre for:

Norges samarbeid med EU under pandemien, herunder deltakelse i EUs vaksineavtaler

Generelt

[Norge har under pandemien samarbeidet tett med EUs institusjoner og medlemsland](#) for å hindre smittespredning, sikre forsyninger av medisiner og utstyr, og for å hjelpe norske borgere hjem. Det har vært ulike fora for samarbeid: Norske ministre har deltatt på regelmessige videomøter med EUs helse- og innenriksministre, Folkehelseinstituttet samarbeider med EUs smittevernbyrå, og Norge deltar i EUs politiske krisehåndteringsmekanisme på ambassadørnivå. Gjennom EØS-avtalen deltar Norge både i Det europeiske legemiddelbyrået (EMA) og i EUs samordningsmekanisme for sivil beredskap.

EUs helseprogram

[EU4Health](#) skal bidra til å styrke europeisk helseberedskap og nasjonale helsesystemer ved framtidige pandemier og andre helsekriser. Det skal blant annet skje gjennom å understøtte digital omlegging, styrke koordinering mellom landene, og bidra til økt erfaringsutveksling og datadeling. Dette omfatter blant annet forslagene knyttet til styrket helseberedskap som Kommisjonen la fram 11. november 2020 ([se nedenfor](#)). [EUs helseministre understreket i et møte 21. oktober 2020](#) at de ikke ønsker å overføre myndighet til Brussel på helseområdet. EUs helseprogram har en ramme på 5,07 milliarder euro. I [Helsedepartementets budsjettforslag for 2021](#) er det vist til at det ikke er tatt endelig stilling til deltakelse. Departementet skriver at «*Norges andel av programutgiftene i hele programperioden 2021–2027 er foreløpig anslått til 480 mill. kroner*». Det framkommer av [EØS-notatet av 11. desember 2020](#) at «*Spørsmålet om norsk deltakelse i programmet er under vurdering.*»

Koordinerte reiserestriksjoner og vaksinesertifikat

[På et videotoppmøte for EUs stats- og regjeringssjefer 21 januar](#) var topplederne enige om å sikre åpne grenser, men likevel å begrense ikke-essensielle reiser. De understreket at kampen mot nye varianter av viruset, testkapasitet og raskere produksjon og distribusjon av vaksiner og raskere gjennomføring av vaksinasjonene i EU, har førsteprioritet. Det europeiske smittevernbyrået [publiserer regelmessig et kart](#) med oversikt over smittesituasjonen i EU- og EØS-landene. Målet er å sikre mest innsyn i situasjonen og legge til rette for koordinerte reiserestriksjoner. I den siste versjonen er det kun Kypros og Island som er grønt og Hellas, Finland, det meste av Norge og en region i Danmark som er gult. Resten av Europa er rødt. Med et så høyt smittepress i Europa er det dermed strenge reiserestriksjoner overalt. I tillegg har mange land innført ekstra strenge reiserestriksjoner for å begrense spredningen av muterte virus.

Noen land har tatt til orde for vaksineattester for å gjøre det lettere for dem som er vaksinert, å reise. På møtet 21. januar var EU-lederne enige om i første omgang å arbeide for en felles medisinsk attest og ikke et reisedokument. EUs ehelsenettverk kom forrige uke med et [første sett med retningslinjer](#) for utforming av gjensidige vaksinesertifikater. [DN skriver 2. februar](#) at Helse- og omsorgsdepartementet 15. januar ga Folkehelseinstituttet i oppdrag å utrede en ordning med vaksinepass. [Island har innført vaksinepass](#) som medfører at de islendingene som er vaksinert kan få et digitalt sertifikat.

Samarbeidet med EU om felles innkjøp av legemidler

Norge [signerte 20. mars 2020 en rammeavtale](#) med Europakommisjonen om deltagelse i EU-initiativet Joint Procurement Agreements to procure medical countermeasures (JPA), for felles anskaffelse av legemidler, medisinsk utstyr og verneutstyr. «*JPA vil gi oss muligheten til å sikre tilgjengelighet av nødvendig utstyr, ikke bare i håndteringen av koronautbruddet, men også ved utfordringer i fremtiden*», uttalte helseminister Bent Høie. [Målet med JPA](#) er å sikre en mer

rettferdig tilgang til smittvernutstyr ved grensekryssende helsetrusler, bedre forsyningssikkerhet og mer balanserte priser for deltakerlandene. Per april 2020 deltar 37 land i den felles anskaffelsesmekanismen. JPA ble godkjent av Kommisjonen i april 2014, og trådte i kraft i juli 2015. Initiativet gir en mulighet for felles innkjøp av medisinsk utstyr og tjenester, men hindrer ikke at deltakerlandene selv inngår kontrakter. Gjennom innkjøpsavtalen fikk Norge i sommer [tilgang til koronamedisinen Remdesivir](#).

Vaksineinnkjøp

EØS EFTA-landene er ikke formelt med i EUs samarbeid om innkjøp og fordeling av vaksiner. Men i [EU-strategien for covid-19-vaksiner](#), som er utgangspunktet for Europakommisjonens vaksinekjøp, står det at det er av «avgjørende betydning, at alle 27 EU-medlemsstatene får adgang til en vaksine snarest mulig. Det samme gjelder medlemslandene i Det Europeiske Økonomiske Samarbeidsområde (EØS)». Når Kommisjonen inngår en avtale med et legemiddelfirma om kjøp av vaksiner, løses dette ved at alle EU-landene går med på å avgi ca. tre prosent av sine vaksiner til Sverige som deretter videreselger disse til Norge. Når EUs legemiddelbyrå godkjenner vaksiner gjelder godkjenningen også for Norge. Så langt er tre vaksiner godkjent for bruk i EU og dermed Norge. Dette gjelder vaksiner produsert av BioNTech/Pfizer (godkjent 21. desember 2020), Moderna (6. januar 2021) og AstraZeneca (29. januar 2021).

Status for vaksiner

De fleste EU-landene startet vaksiner i romjulen, men hvor mange som til nå er vaksinert varierer mye. [Politicos oversikt](#) viser at Malta og Danmark har vaksinert henholdsvis 5,33 og 3,82 personer per 100 innbygger (per 27. januar i år), mens Bulgaria har vaksinert 0,54 personer per 100 innbygger (per 28. januar). [Tall fra FHI](#) viser at i Norge er tallet 2,17 (per 28. januar). Storbritannia som godkjente Pfizer-vaksinen 8. desember 2020, har til nå vaksinert 11,67 per 100 innbygger (per 27. januar).

Produksjon av vaksiner og europeisk eksportkontroll

Det har kommet både positive og negative vaksinenyheter så langt i 2021. Pfizer meldte i midten av januar at for å øke kapasiteten i sin produksjon, [midlertidig ville levere færre doser en periode. 20. januar 2020 meldte FHI](#) at dersom AstraZenecas vaksine ble godkjent i EU, ville Norge kunne få så mange som 1,12 millioner doser levert i februar. Landets kommuner ble derfor bedt om å forberede massevaksinasjon. EU-landene var lovet tilsvarende store antall doser. Mange ble derfor overrasket da AstraZeneca 26. januar meldte at de trolig bare kunne produsere knapt 40 prosent av de 100 millioner dosene EU var lovet i første kvartal i år. Overraskelsen gikk over til mistro og beskyldninger om kontraktsbrudd etter at EU opplevde at selskapet ikke ga rimelige forklaringer på forsinkelsen. Selskapets direktør sa kontrakten bare sier selskapet skal gjøre sitt beste for å levere, mens EU mener kontrakten er mer leveringsforpliktende. Det har tidligere kommet kritikk bl.a. fra Europaparlamentet om hemmelighold av priser, ansvar og andre sentrale forhold i kontraktene. Det kompliserer også diskusjonen at AstraZenecas fabrikk i Storbritannia produserer med full kapasitet, og at Storbritannia til nå i tillegg har kunnet nyte godt av leveranser fra fabrikk i Belgia fordi vaksinen ikke var godkjent i EU.

Både EUs institusjoner og mange EU-land reagerte kraftig på forsinkelsen og selskapets uttalelser. [Den tyske næringsministeren Peter Altmaier sa 30. januar](#) i år at han ikke utelukker rettslige skritt dersom selskapet ikke respekterer sine leveringsforpliktelser.

[Europakommisjonen innførte 29. januar](#) en midlertidig mekanisme for innsyn og autorisasjon av eksport av covid-19-vaksiner. Det innebærer at selskap som ønsker å eksportere en vaksine må søke om autorisasjon fra ansvarlig myndighet i det aktuelle EU-landet. I utgangspunktet skal medlemslandene vurdere søknaden innen to virkedager og samtidig informere Kommisjonen som skal gi sin vurdering innen en virkedag og medlemslandet skal «decide on the request for authorisation in accordance with the Commission's opinion».

Helsekommissær Stella Kyriakides sa at EU «gave upfront funding to companies to build the necessary manufacturing capacity to produce vaccines, so deliveries can start as soon as they are authorised. We now need transparency on where the vaccines we secured are going and ensure that they reach our citizens».

Mekanismen gjelder bare de vaksinene som er omfattet av EUs avtaler om forhåndskjøp og gjelder ut mars. Den omfatter ikke vaksiner som er del av humanitær bistand eller under covax-samarbeidet eller eksport til EUs naboland. Dermed er både landene på Balkan, mikrostaterne i Europa, EFTA-landene og landene som er omfattet av EU-nabolagspolitikken unntatt, jf. [artikkel 1.5 i forordningen](#). Storbritannia er blant de omlag 100 landene som i utgangspunktet ikke er unntatt fra mekanismen. Britiske og irske politikere reagerte kraftig på at Kommisjonen i utgangspunktet ville iverksette en nødmekanisme under brexit-avtalen for å hindre eksport også til Nord-Irland. Etter samtaler med den britiske regjeringen, ble det presisert at denne mekanismen ikke ville bli iverksatt og at eksportkontrollen heller ikke ville gjelde kontraktfestet eksport fra BioNTech/Pfizers fabrikk i Belgia til Storbritannia. Samtidig har Storbritannia fått kritikk fordi landet har eksportkontroll på over 100 medisiner som brukes i behandlingen av covid-19. Interesseorganisasjonene til den farmasøytiske industrien både i EU og Storbritannia har advart mot eksportbegrensninger og vist til at selskapene produserer vaksiner så raskt de kan. Også Verdens helseorganisasjon har advart mot slike mekanismer. Den samlede produksjonen av og tilgangen til vaksiner globalt kan bli redusert dersom land innfører begrensninger i eksporten av vaksiner, innsatsfaktorer eller medisinsk utstyr.

President i Europakommisjonen, Ursula von der Leyen, møtte søndag 31. januar topplederne i alle selskapene som EU har inngått kontrakter med. Etter møtet sa hun at AstraZeneca hadde informert om at kuttet i leveransen i første kvartal ville være mindre enn tidligere annonsert. I tillegg ville selskapet øke produksjonskapasiteten i Europa.

Kommisjonens forslag til styrket helseberedskap post covid-19-pandemien

Europakommisjonen [presenterte 11. november 2020](#) en meddelelse og tre forordningsforslag som skal modernisere eksisterende rammeverk for å møte alvorlige grensekryssende helsetrusler, og gi Det europeiske smittevernbyrået (ECDC) og EUs legemiddelbyrå (EMA) større innflytelse i forbindelse med kriseberedskap og -innsats.

Forslagene kommer fordi Kommisjonen ønsker en sterkere koordinering på EU-nivå for å intensivere innsatsen mot covid-19 og stå bedre rustet mot fremtidige helsekriser. Målet er å unngå kaoset som oppstod ved oppstarten av pandemien i våres, da medlemsland konkurrerte med hverandre om medisinsk utstyr og hastestengte grenser. Kommisjonen ønsker sterkere EU-fullmakter til å overvåke og samordne innsatsen, og myndighet til å utstede formelle anbefalinger til EU-landene. Kommisjonens forslag [endrer ikke EU-traktaten eller medlemslandenes kompetanse](#), og anbefalingene vil være ikke-bindende, skriver Politico.

Med [helseberedskapspakken](#) tar Kommisjonen de første skrittene mot utviklingen av en helseunion, noe som også ble varslet i kommisjonspresident Ursula von der Leyens tale om unionens tilstand i september. EU-landene har så langt hatt stort nasjonalt handlingsrom på helseområdet, og det er [sterk motstand blant medlemslandene](#) mot å gi EU større myndighet, så det er usikkert hva som blir det endelige resultatet, skriver Sveriges Radio.

Regjeringen skrev 13. november 2020 at [endringene kan få stor betydning for Norge](#): «De tre nye regelverksforslagene endrer regelverk som allerede er inntatt i EØS-avtalen, og de er som sådan EØS-relevante. En mer sentralisert tilnærming til helsekriserespons vil legge større føringer enn i dag for hvilke responstiltak norske helsemyndigheter kan iverksette. Samtidig vil en lik innføring av tiltak i hele EU/EØS kunne gjøre nasjonale myndigheters kommunikasjon med egne borgere enklere enn når nasjonale tiltak spriker sterkt». Utenriksminister Eriksen Søreide viste

til forslagene i sin [europapolitiske redegjørelse i Stortinget 17. november 2020](#) og sa at «Norge vil delta aktivt i disse prosessene».

[I helseberedskapspakken ligger blant annet](#) en ny mulighet for Kommisjonen til å erklære en offentlig helsekrise i Europa, uten å måtte vente på Verdens helseorganisasjon, med økt myndighet til å vedta tiltak som skal sikre folkehelsen og det indre markeds funksjon. Medlemslandene pålegges å utarbeide pandemiplaner, som Kommisjonen skal kunne stressteste og etterprøve. Kommisjonen ønsker å endre [beslutningen om helsetrusler over landegrensene](#) fra 2013 til en forordning, for å gi den mer rettslig tyngde. I forordningsforslaget åpnes det for deltagelse av EFTA-land i EU-initiativet *Joint Procurement Agreements to procure medical countermeasures (JPA)*. Norge deltar i dag i JPA, etter at det ble [signert en rammeavtale](#) med EU 20. mars.

Kommisjonen foreslår å øke bemanningen til EU-byråene ECDC og EMA, og styrke kravene til deling av helsedata. Dagens varslingsystemer ønskes utvidet, samt økt felles innkjøp av medisiner og medisinsk utstyr. Kommisjonen vil også nedsette en innsatsstyrke som kan settes inn der hvor det oppstår helsekriser, både i EU og i tredjeland. Kommisjonen varsler at de kommer til å legge frem forslag til en ny EU-myndighet for helsekriseberedskap (Health Emergency Response Authority, HERA) i 2021: «*Myndighedens opgave bliver at give EU og medlemsstaterne mulighed for at anvende de mest avancerede medicinske foranstaltninger og andre nødvendige foranstaltninger i tilfælde af en sundhedskrise ved at dække hele værdikæden, fra udvikling til distribution og anvendelse*».

Politico fikk i fjor høst tilgang til et [diskusjonsnotat fra Sverige, Nederland og Romania](#), publisert to dager før fremleggelsen av kriseberedskapspakken. I [notatet](#) står det at koronapandemien har vist at det er behov for en mer integrert krisehåndtering, og landene ber om at det vurderes å utvikle dagens krisehåndteringsmekanisme – Integrated Political Crisis Response (IPCR) – til en permanent råds mekanisme. Landene etterlyser også bedre rutiner for deling av data og informasjon: «*Coherent strategic crisis communication could increase the recognised benefit of coordination on EU level and provide more clarity to EU citizens. This should be an integral part of the crisis response and therefore also of the proposed Council mechanism*».

EUs nye legemiddelstrategi

Europakommisjonen presenterte sin nye [legemiddelstrategi](#) 25. november 2020. Strategien bygger på erfaringer fra covid-19-pandemien, og er en viktig del av Kommisjonens arbeid for en europeisk helseunion. Mens helsepolitikk primært er et nasjonalt anliggende, er legemidler en del av det indre marked. I strategien varsler Kommisjonen en omfattende revisjon av EUs grunnleggende regelverk på området. En lovpakke skal legges fram i 2022. To sentrale rettsakter vil være [legemiddeldirektivet](#) og [forordningen legemidler til mennesker og dyr](#), som begge er tatt inn i EØS-avtalen.

På pressekonferansen sa Kommisjonens visepresident, Margaritis Schinas: «*Covid-19-pandemien har framhevet EUs begrensninger knyttet til datatilgjengelighet, tilførsel av medisiner og EUs produksjonskapasitet for produksjon av medisiner*». [Schinas framhevet tre viktige områder](#): pasientenes behov for rimelige medisiner, en balanse mellom pasientenes og industriens behov, og å sikre en åpen strategisk autonomi og hindre medisinmangel.

Pasientenes tilgang til legemidler til overkommelige priser

I dag er det ikke nødvendigvis slik at legemiddelfirmaene selger sine legemidler i alle EU-landene, og legemidler kan også bli trukket fra mindre lønnsomme markeder. Dette ønsker Kommisjonen å endre, slik at man, enten via insitamenter eller pålegg, sikrer et ensartet tilbud på tvers av EU-landene. Kommisjonen ønsker også et økt samarbeid mellom myndighetene i EU-landene om priser på legemidler, betaling og offentlig innkjøp. [Helseminister Bent Høie sa](#) i forbindelse med at [European Fair Pricing Network \(EFPN\)](#) ble lansert 30. november 2020, at han ønsket større åpenhet om priser i hele forsyningskjeden. Høie understreket at Norge ikke kan gjøre dette alene:

«To challenge industry, we need to stand together and work together, both government and NGOs».

Generiske legemidler (kopimedisin) er et annet område som omtales i legemiddelstrategien. Dette er medisin som inneholder samme aktive stoff som et originalprodukt. Kommisjonen ønsker å fjerne barrierer som forsinker generiske legemidlers markedsadgang, blant annet ved å håndheve EUs konkurranseregler. Dagen etter at strategien ble lagt fram kunngjorde Kommisjonen en bot til legemiddelfirmaene Teva og Cephalon på 60.5 millioner euro [for å forsinke tilgangen til generisk medisin](#). Boten gjaldt en såkalt «[pay for delay](#)»-avtale, hvor produsenter av originalpreparatet (Cephalon) betalte Teva for å holde det generiske legemidler ute fra markedet. I pressemeldingen om boten vises det både til legemiddelstrategien og til [den nye handlingsplanen for immaterialrett](#), som ble lagt fram samme dag som legemiddelstrategien.

En balanse mellom pasientenes og industriens behov

Kommisjonen ønsker å støtte legemiddelindustrien i Europa for å øke konkurranseevnen og fremme innovasjon, og det skal bli enklere prosedyrer for å få godkjent legemidler. Dette vil kreve endringer i lovgivningen. Vitenskapelige og teknologiske framskritt er avgjørende for å bedre pasientenes helse og støtte en mer effektiv og kostnadseffektiv måte å utvikle og anvende legemidler på, skriver Kommisjonen. I den sammenhengen omtales blant annet gen- og celledterapi, bruk av AI for blant annet å skreddersy medisiner, og legemidler som inneholder eller er basert på GMO-teknologi. Kommisjonen viser også til utviklingen av covid-19 vaksiner som et eksempel på innovasjon og redusert tidsbruk. Kommisjonen varsler i strategien at det skal legges fram lovforslag om grensekryssende deling av helsedata i 2021 ([se egen sak](#)).

Sikre en åpen strategisk autonomi og hindre medisinmangel

Kommisjonen ønsker å identifisere EUs strategiske avhengigheter, og vil foreslå tiltak. Hvilke konkrete tiltak som vil bli foreslått kommer ikke fram, men det kan være å diversifisere produksjons- og forsyningskjedene, sikre strategisk lagring, eller å fremme produksjon og investering i Europa. Andre mulige tiltak, som [allerede er varslet i Kommisjonens helseberedskapspakke](#), er en tidlig varsling om mangel på legemidler og en større åpenhet om lagerbeholdninger.

Når det gjelder medisinmangel peker Kommisjonen på at dette oppstår oftere for produkter som har vært på markedet i mange år og er mye brukt. I andre tilfeller er medisinmangel et resultat av svake forsyningskjeder, et utilstrekkelig antall leverandører eller mangel på kommersielle insentiver til å utvikle billige medisiner med lite volum. Kommisjonen ønsker å revidere lovgivningen for å øke forsyningssikkerheten og unngå medisinmangel. I strategien omtales ingen konkrete lovforslag, siden Kommisjonen ønsker å vente på resultatene fra en ny undersøkelse om medisinmangel.

Kommisjonen er mest konkret når det kommer til modernisering av regelverket for legemidler til barn og for sjeldne sykdommer. Det finnes i dag ca. 7000 sjeldne sykdommer, men for 95 prosent av disse finnes det ingen behandlingsmulighet. I 2022 vil det bli lagt fram forslag til endringer både av [pediatriforordningen \(barn\)](#) og [forordningen om legemidler mot sjeldne sykdommer](#). Sammen med strategien la Kommisjonen fram egne høringsnotat om disse to revisjonene. Kommisjonen framhever også antibiotikaresistens som et område hvor det mangler behandlingsmuligheter. Det varsles flere tiltak knyttet til antibiotikaresistens, blant annet innenfor forskning og offentlig innkjøp, og også i forbindelse med arbeidet til en ny EU-myndighet for helsekriseberedskap (Health Emergency Response Authority, HERA). Kommisjonen åpnet en [høring om HERA](#) 27. januar.

Den danske og svenske regjeringens holdninger

Den danske regjeringen skriver i et [notat](#) til Folketingets Europaudvalg, publisert 21. desember 2020, at den er generelt positiv til strategien. Når det gjelder de enkelte elementene i strategien, vil det være avgjørende for den danske regjeringens holdning hvordan de blir utformet i form av konkrete forslag og initiativer. Det er ventet at flere av initiativene vil kreve lovendring. De peker også på viktigheten av høy databeskyttelse og personvern knyttet til bedre adgang til og bruk av helsedata. Regjeringen er positiv overfor økt bruk av kunstig intelligens på legemiddelområdet, forutsatt at rammene er de riktige. Det er forventet at de andre medlemslandene vil være positivt innstilt til strategien, men siden landene har forskjellige utfordringer *«må det dog forventes, at landene vil se forskjelligt på de mulige løsninger, herunder når de mere konkrete løsninger til udmøntning af strategien skal forhandles. Da strategien er meget ambitiøs og omfattende, er det også forventeligt, at medlemslandene har forskjellige holdninger til, hvilke initiativer der bør prioriteres»*

Også den svenske regjeringen er positiv til den nye legemiddelstrategien, i et [departementsnotat](#) publisert 22. desember 2020: *«Särskilt viktigt för regeringen är frågor som rör bristsituationer, miljöhänsyn i läkemedelstillverkningen och antimikrobiell resistens (AMR) samt stöd till den europeiska läkemedelsindustrins konkurrenskraft och innovativa kapacitet»*. Regjeringen påpeker at det er avgjørende at *«fördelningen av befogenheter mellan EU- och medlemsstaterna avseende exempelvis sociala-, hälso- och sjukvårdsfrågor respekteras fullt ut»*.

European Health Data Space

Europakommisjonen har varslet at de i løpet av 4. kvartal 2021 vil legge frem et lovforslag om et europeisk helsedataområde, European Health Data Space (EHDS). En [innledende konsekvensanalyse](#) ble lagt frem 23. desember, sammen med en høring som avsluttes 3. februar. Kommisjonen skriver i konsekvensanalysen at målet med et helsedataområde er å utnytte potensialet som ligger i digital helse for å skape et bedre helsevesen og redusere ulikheter: *«It should promote access to health data for research and innovation on new preventive strategies, as well as on diagnosis and treatment of diseases to improve health outcomes, while ensuring that citizens have control over their own personal data»*.

EHDS skal håndtere utfordringer som er spesifikke for utveksling og tilgang til helsedata, samt bruk av digitale tjenester og produkter i helsesektoren, inkludert kunstig intelligens. Initiativet vil være en del av Kommisjonens ambisjon om å [bygge opp en europeisk helseunion](#), og implementering skal finansieres av midler innenfor rammene av EUs langtidsbudsjett, blant annet gjennom programmene EU4Health, Horizon Europe og Digital Europe, samt nasjonale investeringer. Kommisjonen anslår at initiativet kan forankres i artikkel 114 i EU-traktaten (TEUV) om tilnærming av lovgivning som berører det indre marked, mulig i kombinasjon med artikkel 168 om folkehelse.

Euractiv skriver at en nøkkelutfordring for Kommisjonen er å balansere behovene til de ulike brukerne og aktørene i helsesektoren, som helsepersonell, forskere, private selskaper og beslutningstakere, [samtidig som persondata beskyttes](#): *«The GDPR has provided a legal framework for processing health data, including across borders. However, with health being a national competence, there remain many different national rules that make health data sharing across EU borders challenging»*.

Et europeisk helsedataområde er en av Kommisjonens prioriteringer i den overordnede [datastrategien](#), som ble lagt frem 19. februar 2020. Målet er å skape et europeisk felles dataområde, et indre marked for ikke-personlige data, som skal bestå av ni dataområder med sektorspesifikke regler som skal gjøre det mulig for forskjellige brukere å dele data. I [rådskonklusjonene 2. oktober 2020](#) ga medlemslandene støtte til Kommisjonens datainitiativ: *«The European Council welcomes the creation of common European data spaces in strategic sectors, and in particular invites the Commission to give priority to the health data space, which*

should be set up by the end of 2021». EØS EFTA-landene ba også om at helsedata prioriteres, da de [kommenterte EUs datastrategi](#) i fjor sommer: «In light of the COVID-19 crisis, the health data space seems to be the number one priority».

Kommisjonens presenterte 25. november 2020 sitt [forslag til regelverk for datastyring](#), Data Governance Act, som etablerer et juridisk rammeverk for de ni sektorspesifikke dataområdene. Initiativet skal skape en infrastruktur for datadeling som er i overensstemmelse med EUs prinsipper og verdier, som personvern, forbrukerbeskyttelse og konkurranseregler. Målet er å styrke den digitale suvereniteten på dataområdet, gjennom å etablere en europeisk datahåndteringsmodell som en motvekt til de store plattformselskapene. Datastyringsforordningen tilrettelegger for såkalt «data-altruisme», som skal gjøre det lettere for virksomheter og personer frivillig å gjøre sine data tilgjengelig til det beste for samfunnet, og inneholder tiltak for å fremme gjenbruk av visse data fra offentlig sektor, for eksempel helsedata til bruk i forskning, samtidig som grunnleggende rettigheter beskyttes.

Kommisjonen foreslår at det innføres en modell med nøytrale og gjennomsiktige tilbydere av datadelingstjenester, «dataformidlere», som skal organisere deling og samling av data. For å sikre tilliten skal dataformidlere følge et strengt regelverk, som blant annet skal hindre at de videreselger data, eller bruker data til å egen produktutvikling. I forordningsforslaget ligger også opprettelsen av en kommisjonsledet ekspertgruppe, European Data Innovation Board, «to steer data governance and prioritise standards». Forordningsforslaget inneholder ikke en generell forpliktelse til å lagre og behandle data i EU (datalokaliseringskrav), men det åpnes for å innføre krav for dataoverføring til tredjeland for spesielt sensitive datasett.

I et [notat til Folketingets Europaudvalg](#) publisert 5. januar, vurderer den danske regjeringen at det vil være statsfinansielle konsekvenser knyttet til datastyringsforordningen «særligt hvad angår kravet om at etablere et nationalt informationsadgangspunkt, kravet om offentlige myndigheders tilsyn med datamellemmænd samt kravet om teknisk og juridisk understøttelse af datadeling». Regjeringen mener det er viktig at det nye regelverket «tar hensyn til eksisterende, velfungerende løsninger samt datadistributionsinfrastruktur» og at forordningen «ikke medfører nye handelsprotektionistiske tiltag, og at den er i overensstemmelse med kerneprinsipperne i WTO». Den danske regjeringen mener det er viktig at nasjonale myndigheter kan fastsette passende betingelser for og fortsatt ha kontroll med adgangen til data. Dette av hensyn til personvern, dataetikk og borgernes tillit. Særlig gjelder dette følsomme personopplysninger, som for eksempel helsedata, står det i notatet.

Forordningsforslaget er merket som EØS-relevant. Det foreligger foreløpig ikke noe EØS-notat.

Utenriksministeren vil redegjøre for:

Avtalen mellom EU og Storbritannia, og forhandlingene om Norges framtidige forhold til Storbritannia

Handelsavtale mellom EU og Storbritannia

Storbritannia og EU inngikk 24. desember 2020 en handels- og samarbeidsavtale (*Trade and Cooperation Agreement*, forkortet *TCA*). Den trådte midlertidig i kraft 1. januar 2021, men avventer endelig godkjenning av Europaparlamentet (mest sannsynlig i mars 2021).

Storbritannia går med [den nye avtalen](#) ut både av EUs tollunion og EUs indre marked. Storbritannia blir med det som tredjeland å regne, selv om avtalen på noen områder går lenger enn en vanlig handelsavtale. Dette gjelder blant annet på markedsadgang for landbruksvarer og fisk, men kanskje særlig mht. det mye omtalte «*level playing field*», eller like konkurransevilkår, og muligheten for å innføre ensidige mottiltak mot angivelige brudd på disse.

Europakommisjonen har publisert et [fakta-ark om avtalen](#). Nedenfor beskriver vi også kortfattet noen vesensforskjeller mellom det samarbeidet Storbritannia hadde før (EU/EØS), og som det får nå (handelsavtale). Vi fokuser spesielt på handel og forholdet til det indre marked, hvor sammenligningen med EØS-avtalen er tydeligst. Utfordringene Storbritannia hadde med å gå ut av det *politiske* samarbeidet i EU, ble i stor grad dekket av uttredelsesavtalen. Handelsforhandlingene ble i mye større grad preget av utfordringene ved å gå ut av EUs indre marked, og de handelshindrene dette introduserte. Utgangspunktet var med dette helt annerledes enn alle andre handelsforhandlinger, hvor resultatet normalt er å fjerne, ikke (re-)introdusere handelshindre. Det er derfor vanskelig å sammenligne avtalen med en helt tradisjonell tredjelandssavtale.

Avtalen synes også å være preget av at begge partene har ønsket å ivareta egne defensive interesser. For Storbritannia har det vært viktig å unngå bestemmelser om regulatorisk likhet og kompetanseoverføring til EU-domstolen. I tillegg har de fått slutt på retten til fri bevegelse for personer. For EU har det vært viktig å opprettholde integriteten til det indre markedet. Dette innebærer blant annet at Storbritannia ikke omfattes av opprinnelsesprinsippet for tjenester, at det ikke foreligger gjensidig annerkjennelse av yrkeskvalifikasjoner og at det innføres bestemmelser om opprinnelsesregler.

Ut av EUs tollunion

Storbritannia går med den nye avtalen ut av EUs tollunion. Dette ville i utgangspunktet bety toll på varer, men Storbritannia og EU forhandlet seg frem til nulltoll på alle varer, inkludert på landbruksvarer og fisk. Med dette går avtalen lenger enn mange andre handelsavtaler. Partene har en klar ambisjon om å sikre så sømløs handel som mulig på alle varer.

Til tross for at tollsatsene forblir som før (null), må alle varer allikevel deklarerer, med de administrative kostnader dette medfører. Dette er helt nytt sammenlignet med EU-medlemskap. Partenes ambisjon er at tolldeklarasjonen skal skje svært raskt for å sikre den sømløse handelen. Dersom man kjenner til rutinene rundt det nye regimet, bør det heller ikke by på forsinkelser, men det medfører en administrativ kostnad som britisk næringsliv ikke har hatt som medlem av EUs tollunion.

Som Storbritannia, står også EØS EFTA-landene utenfor EUs tollunion. Næringslivet i de tre landene må, som sine britiske kolleger, derfor også deklarerer alle varer som eksporteres inn i EU, med de samme administrative kostnadene. Dette har man bygget opp rutiner for i EØS EFTA-landenes næringsliv over 25 år, mens dette er helt nytt for britene. Gjennom EØS-avtalen har også EØS EFTA-landene forhandlet nulltoll på varer, men ikke på landbruksvarer og fisk. Her skiller derfor EØS-avtalen seg fra avtalen mellom EU og Storbritannia.

Ut av EUs indre marked

Det er kommet mye klager fra britisk næringsliv med hensyn til det skjemaveldet de nå møter når de skal eksportere sine varer til EU. Noe er knyttet til nytt tollregime (at alle varer må deklarerer til tross for nulltoll), men de største utfordringene så langt ser ut til å være knyttet til nye hindre ved ikke lenger å være del av EUs indre marked. Disse har gjort at handelen ikke er så sømløs allikevel.

I motsetning til EØS EFTA-landene, har Storbritannia med sin avtale gått ut av EUs indre marked. Det betyr at Storbritannia ikke lenger kan regne EU/EØS som sitt hjemmemarked, og at Storbritannia ikke lenger er omfattet av det samme regelverket og de samme standardene som i EU/EØS. Som eksempler kan nevnes at Storbritannia har valgt å gå ut av EUs veterinær- og kjemikalregelverk. Det betyr at alle varer som skal eksporteres til EU, som for eksempel landbruksvarer, fisk og kjemikaler, må bevise at de oppfyller standardkrav i EU. Som med tolldeklarasjon, er det knyttet administrative kostnader til dette, men disse er ofte mer omfattende

og tidkrevende, som for eksempel krav om helsesertifikat fra veterinærer mht. eksport av visse landbruksvarer. Det kan også medføre fysisk kontroll av varer ved grensen, noe som igjen kan medføre forsinkelser. Det som før ville gå direkte til det europeiske markedet uten sjekk eller grensestopp, kan nå oppleve kritisk ventetid på grensen. Dette er noe [både eksportører av fisk og svinekjøtt har fått erfare](#), med ventetider på to døgn og mer, og at fisk og kjøtt derfor [råtner på grensen](#), eller [ikke kommer dit i det hele tatt](#). Bildet forsterkes av at Storbritannia ikke selv insisterer på grensekontroll før lenger ut i 2021, og at det britiske markedet i mellomtiden fylles opp av landbruksvarer fra kontinentet uten britisk grensekontroll, samtidig som mange britiske eksportører sliter. Et slikt [eksempel er svinekjøtt](#).

Noe av dette kan være startvansker, og et britisk næringsliv som sliter med et nytt skjemavelde. Kanskje vil også behovet for å finne løsninger øke når også Storbritannia innfører sitt kontrollregime fra juli, noe som vil kunne medføre at også EU-eksportører vil oppleve utfordringer og forsinkelser. Samtidig ligger administrative kostnader og [visse forsinkelser knyttet til grensekontroll implisitt i handelsavtalen](#). Siden Storbritannia har valgt å gå ut av et felles regelverk, vil det alltid kunne være en viss produktkontroll på grensen. Dette kan være mer avgjørende for britisk næringsliv enn for eksempel kanadisk eller australsk næringsliv som eksporterer til EU - land Boris Johnson ofte har likt å sammenligne seg med i brexit-sammenheng - fordi handelsvolumet mellom Storbritannia og EU er så mye større, og verdikjedene så mye mer omfattende og integrerte. Jo nærmere man er et marked, jo større er både handelsvolum og markedsintegrasjon. Når dette markedet i tillegg er verdens største indre marked, blir effekten ekstra sterk.

Opprinnelsesregler og merverdi

Avtalen introduserer også [nye opprinnelsesregler](#). Dette kan gjøre det vanskeligere for britiske næringslivsaktører som er vant til å importere varer fra tredjeland for så å bearbeide dem for videre eksport til EU (mens Storbritannia var del av EUs tollunion), å fremdeles eksportere tollfritt. Dersom varen ikke oppfyller nye krav til opprinnelsesregler – dette kan dreie seg om hvor stor del av produktet anses som britisk eller europeisk – vil det bli pålagt toll ved eksport.

Mange bedrifter ser heller ikke ut til å ha vært klar over at det innføres et merverdiregime når Storbritannia nå går ut av EUs tollunion. Til tross for nulltoll, vil en kunde i EU måtte betale merverdiavgift og andre avgifter knyttet til forsendelse. Normalt vil dette kreve at britiske firmaer etablerer seg, skaffer seg en agent eller registrerer seg i EU. Dette kan være dyrt, særlig for mindre bedrifter, og kan risikere tap av kunder i EU.

Personer og tjenester

Den nye avtalen medfører at den frie bevegelsen av personer og tjenester mellom EU og Storbritannia, som har vært en integrert del av det indre marked, opphører. Britiske borgere har ikke lenger automatisk rett til å arbeide, studere eller etablere seg i EU. Det vil være mulig med kortere jobbbopphold, men briter vil ellers måtte søke om visum for lengre opphold. Britiske tjenesteytere vil heller ikke lenger dra nytte av opprinnelsesprinsippet som tilsier at en tjeneste som er godkjent i Storbritannia også er det i EU/EØS. Nå må tjenesteytere følge reglene i de ulike EU-medlemslandene. Det vil heller ikke være gjensidig godkjenning av yrkeskvalifikasjoner og beskyttede profesjoner, noe som medfører ulike regler i ulike land. Og, som det kanskje har vært mest snakk om, britiske firmaer i finanssektoren vil miste sitt pass for ytelse av finansielle tjenester i EU/EØS.

Når det gjelder markedsadgang for tjenester, er avtalen, som på mange områder, fremdeles nokså vag, og åpen for videre forhandling. Det gjenstår for eksempel å se om EU vil tilby Storbritannia ekvivalens for finansielle tjenester. Dette er noe EU har holdt igjen overfor Sveits, så lenge Sveits ikke har signert den nye rammeavtalen med EU. Avtalen mellom EU og Storbritannia har heller ingen felles regler for dataflyt og personvern. EU er i sin kommunikasjon tydelig på at EU ensidig

kan ta avgjørelser mht. ekvivalens innenfor finansielle tjenester, personvern, og på veterinærområdet.

Mobilitet og energi

Det at Storbritannia nå går ut av det indre marked, vil også ha [konsekvenser for transportsektoren](#). For flysektoren betyr avtalen mellom EU og Storbritannia bl.a. at britiske flyselskap ikke lenger kan fly mellom destinasjoner internt i EU. Britiske lastebiler kan ha to stopp inkludert én kabotasje jobb i EU etter at de har levert varer fra UK. Britiske togselskap kan konkurrere om anbud for å kjøre strekninger i EU, men kan møte nasjonale regler som hindrer det.

Storbritannia går også ut av EUs energimarked og forlater med det ACER og den europeiske sammenslåingen av nettoperatører (Statnett i hvert land). Storbritannia vil også møte på [mer byråkrati i handelen med strøm](#), noe som kan føre til økte kostnader.

«Level-playing field» og handlingsrom

Det området som kanskje fikk mest oppmerksomhet i forhandlingene mellom EU og Storbritannia, sammen med fisk, var uenigheter knyttet til det såkalte «*level playing field*», eller like konkurransevilkår. Dette dreide seg blant annet om i hvilken grad Storbritannia kunne fjerne seg fra (divergere fra) EUs standarder knyttet til det indre marked. Her var det tydelige defensive interesser på begge sider. For Storbritannia var det helt kritisk å ha full kontroll over egen lovgivning og egne standardregimer, mens det for EU var helt kritisk å ikke inngå en avtale som kunne undergrave det indre marked. Det var særlig spørsmål om regler knyttet til statsstøtte, arbeidsliv og miljø, men man kan også tenke seg problemstillinger knyttet til regler for matsikkerhet, kjemikalier og personvern, områder hvor Storbritannia bevisst har valgt å forlate et felles standardregime med EU.

I avtalen har man endt opp med at Storbritannia får vedta egne lover, men ikke kan gjøre dette på en måte som skaper ulike konkurransevilkår eller undergraver det indre marked. I så tilfelle kan EU komme med ensidige mottiltak. Det samme gjelder andre vei. Det som fremdeles gjenstår å se, og som kan virke noe uklart, er *hvor* grensen går for å reagere, *hva* eventuelt mottiltakene kan og vil være, og, særlig på EU-siden, hvorvidt dette er noe Kommisjonen kan beslutte alene, eller om Europaparlamentet også skal involveres (ikke bare informeres). Sistnevnte er nok noe som vil stå sentralt når Europaparlamentet nå behandler godkjenning av avtalen.

Så kan det bare spekuleres i på hvilke lovområder Storbritannia kan forventes å divergere først og mest, og hvor stort handlingsrommet vil være. Noen har pekt på arbeidslivsfeltet, for eksempel gjennom endringer på arbeidstids- og vikarbyråregelverket, som Storbritannia ofte har vært kritisk til som EU-medlem. Ifølge Financial Times [skal den britiske regjeringen allerede planlegge betraktelige endringer](#) på dette området, noe som har fått opposisjonen til å reagere. Det som er sikkert er at EU bare kan reagere på eventuell divergens når denne går utover konkurransevilkårene i handelen med Storbritannia. Det er ikke slik at EU kan ta til motmæle fra et ideologisk ståsted. Det er derfor litt ulike meninger om i hvilken grad avtalen for eksempel beskytter arbeidstakerrettigheter mer bredt eller ikke.

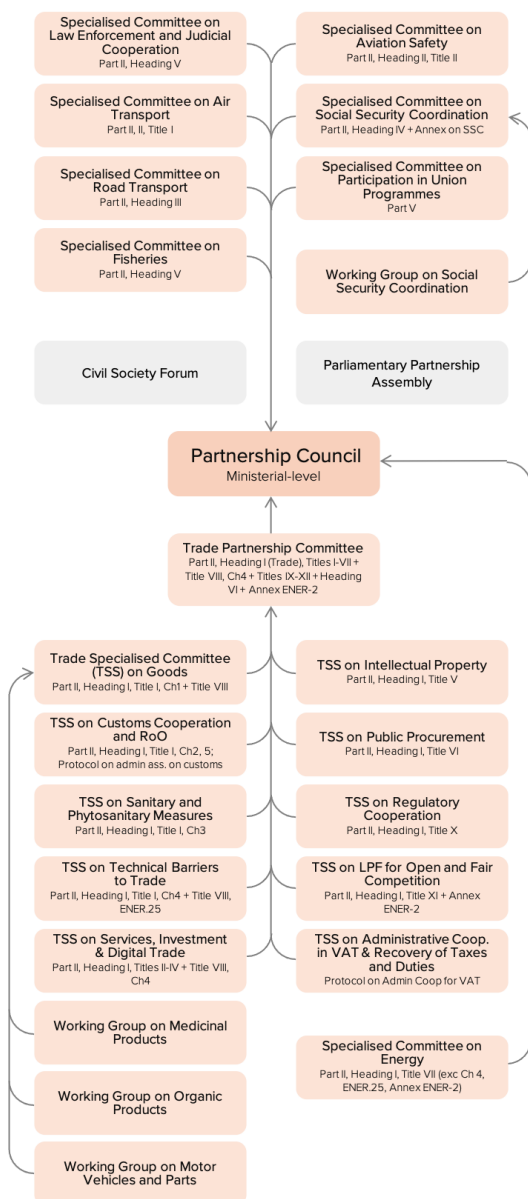
Så er det også et spørsmål om hvor stort handlingsrommet til Storbritannia egentlig vil være, når de på den ene siden skal «ut i verden» og gjennom sin «*Global Britain*»-strategi forhandle handelsavtaler med nye partnere, og på den andre opprettholde en så effektiv handel med EU som mulig. Dersom de i sin nye globale strategi går med på helt nye standardregimer med nye handelspartnere utenfor Europa, for eksempel på matsikkerhet, arbeidsliv, miljø eller dataflyt, kan dette få konsekvenser for handelen med EU, i den grad EU vurderer dette som å utfordre den rettferdige handelen mellom de to.

For mer utfyllende kommentarer og vurderinger rundt dette, anbefaler vi å lytte til en [høring 6. januar i daværende komite i det britiske parlamentet for fremtidige relasjoner med EU](#), hvor disse spørsmålene ble tatt opp. [Komiteen er siden lagt ned](#).

Komitestruktur

Avtalen legger opp til en omfattende komitestruktur for etterlevelse og utvikling av avtalen og samarbeidet. Øverst står et partnerskapsråd som skal overse implementering av avtalen. Rådet kan møtes i ulike formasjoner avhengig av fagfelt og har myndighet til å ta bindende beslutninger ved gjensidig samtykke. Rådet, som normalt bare skal møtes årlig, vil få [støtte fra 19 underliggende komiteer og fire arbeidsgrupper](#). Spørsmålet blir om også komiteene kan ta bindende beslutninger eller bare gi anbefalinger til rådet. Dersom rådet ikke kommer til enighet, kan et uavhengig tvisteløsningstribunal etableres. Dette kan komme med en bindende avgjørelse. Denne horisontale tvisteløsningsmekanismen skal gjelde de fleste områdene i avtalen, inkludert «level playing field» og fisk.

Oversikt over råds-, komite- og arbeidsgruppe strukturen i avtalen mellom Storbritannia og EU:

Source: Anton Spisak, policy lead for trade at the Tony Blair Institute

Dette er kanskje ikke helt ulikt strukturen i EØS, selv om EØS-avtalen i større grad er knyttet til kontinuerlig innlemmelse av rettsakter i avtalen etter nokså gitte og formelle kriterier, og har et eget overvåkingsorgan og en egen domstol (både i EFTA-pillaren og i EU-pillaren). Ingen av komiteene under den nye avtalen mellom EU og Storbritannia er etablert ennå, og det er derfor vanskelig å si hvordan de vil fungere i praksis, og hvordan etterlevelsen av avtalen vil være. Interessant for Stortinget er at det også etableres en parlamentarisk komite mellom partene til avtalen. [For tiden diskuterer det britiske parlamentet hvordan de skal føre kontroll med regjeringens EU-arbeid](#). En rapport anbefaler at fagkomiteene får ansvar for dette, men at arbeidet koordineres av en egen underkomite under Liaison Committee (bestående av komitelederne i fagkomiteene).

Norges forhandlinger med Storbritannia

EØS EFTA-landene inngikk i desember 2018 en [skilsmisseavtale med Storbritannia](#). Den trådte i kraft da Storbritannia gikk ut av EU og EØS 31. januar 2020. Overgangsordningen som ble avtalt mellom EU og Storbritannia, gjaldt også mellom EØS EFTA-landene og Storbritannia. Storbritannia fungerte derfor i praksis som EØS-medlem ut 2020.

EØS EFTA-landene har siden 31. januar 2020 forhandlet om en framtidig handelsavtale med Storbritannia. Håpet var å ha denne klar og godkjent av Stortinget 1. januar 2021, men regjeringen [innså i september 2020 at dette ikke ville være mulig](#). For å sikre bro frem til en ny avtale, annonserte regjeringen i oktober 2020 at Norge og Storbritannia var blitt enige om en midlertidig overgangsavtale. Denne ble [signert i London 8. desember](#) og omfatter også Island (Liechtenstein er omfattet av en avtale allerede inngått mellom Sveits og Storbritannia). Den midlertidige avtalen er basert på vareavtalen som ble fremforhandlet i tilfelle Storbritannia hadde forlatt EU uten en avtale 31. januar 2020. Den sikrer nulltoll på industrivarer (som i EØS-avtalen), men siden Storbritannia har gått ut av felles regler og standarder knyttet til det indre marked, sikrer ikke avtalen nødvendigvis kontrollfrihet på grensen. Det blir derfor interessant å følge hvordan norske eksportører nå opplever vareflyten til og fra Storbritannia.

Regjeringen har hele tiden hatt som målsetning om å ivareta mest mulig av dagens økonomiske samarbeid med Storbritannia, og at norsk næringsliv skal få minst like gode betingelser i samhandelen med Storbritannia som EU får. Regjeringen skrev allerede i 2016 at «*Det er i Norges interesse å opprettholde tollfrihet for industrivarer og forbedre markedsadgang for sjømat som ikke har tollfrihet i dag*». I de [norske målene for forhandlingene](#) fra juli 2020, understreket regjeringen at Norge ønsker:

- å videreføre nulltoll på industrivarer
- full frihandel for sjømat, altså en forbedring av dagens EØS-regime
- forhandlinger basert på dagens handel med landbruksvarer og beskyttelsen av sensitive norske landbruksvarer, og samtidig sikre bedre markedstilgang for enkelte landbruksvarer
- å videreføre dagens handel med tjenester i så stor grad som mulig, særlig innenfor skipsfart, telekommunikasjon, ingeniørvirksomhet, finans og forsikring
- å videreføre dagens markedsadgang for offentlige anskaffelser, også innenfor forsvar og sikkerhet
- et omfattende forhandlingsresultat for klima, miljø og arbeidstakerrettigheter som i avtalen mellom Storbritannia og EU

Til tross for de ambisiøse målene om videreføring av dagens regime og sikring av bedre markedsadgang for enkelte produkter, har næringsministeren advart om at norske bedrifter må være forberedt på at betingelsene for handelen ikke vil bli like gode som i dag og at en avtale ikke vil kunne erstatte EØS-avtalen.

Hva Norge eventuelt vil måtte gi i motytelser mot bedre markedsadgang på fisk, særlig på landbruksvarer, gjenstår også å se. Når man vet at avtalen mellom EU og Storbritannia har nulltoll på begge, så gir det kanskje et bilde på hva britene vil kunne kreve for Norges ambisjon om full

frihandel for sjømat? Næringsministeren uttalte 28. september at det ikke er noen hemmelighet at landbruk er sensitivt for Norge. Bondelaget advarte i et [brev til næringsministeren](#) mot å bytte landbruk mot fisk i forhandlingene med Storbritannia. Næringsministeren [avviste en slik kobling](#) og sa at «*Forhandlinger er gi og ta. Og så er det noe som er viktig for oss, og noe som er viktig for britene. Men det er også slik i forhandlinger, særlig når man nærmer seg slutten, at man må holde kortene tett inntil brystet.*»

Tjenester vil være en annen utfordring. De er ikke inkludert i den midlertidige avtalen og skaper utfordring i forhandlingene om en fremtidig avtale. I sin redegjørelse til Stortinget 17. november 2020 sa utenriksminister Ine Eriksen Søreide at «*fordi Storbritannia ikke lenger ønsker å være del av regelverket for det indre marked slik vi er gjennom EØS, vil handelen med Storbritannia, ikke minst på tjenesteområdet samt den frie bevegelse av personer, nødvendigvis møte flere hindringer enn i dag*». Utenriksministeren har tidligere uttalt at [tjenestehandel er et vanskelig tema for britene](#), og at dette nettopp skyldes at tjenester er tett forbundet med den frie flyten av arbeidskraft på tvers av landegrensene i EU. Avtalen mellom EU og Storbritannia viser det samme. I regjeringens mål fra juli 2020 er allikevel ambisjonen å videreføre dagens handel med tjenester (EØS) i så stor grad som mulig, særlig innenfor skipsfart, telekommunikasjon, ingeniørvirksomhet, finans og forsikring. Det vil derfor være interessant å se om Norge og EØS EFTA-landene oppnår noe mer enn det EU og Storbritannia har inngått i sin avtale.

Markedsadgang for varer og tjenester er én ting. På dette området er forhandlingene kanskje ikke helt ulike andre handelsforhandlinger, selv om utgangspunktet er det omvendte, at man forhandler seg bort fra et fullintegrert markedsforhold.

Der avtalen mellom EU og Storbritannia skiller seg ut, og går lenger enn en vanlig handelsavtale, er på det såkalte «*level playing field*», eller like konkurransevilkår, og hvilke strukturer og tiltak man har for å sikre dette. Vil Norge og de andre EØS EFTA-landene følge etter og forhandle samme type regler med Storbritannia, inkludert ensidige mottiltak dersom man opplever at motparten undergraver konkurransevilkårene? Vil EØS EFTA, på like linje med EU, ta utgangspunkt i integriteten i det indre marked (EØS) når de slutfører forhandlingene, og med det gå lenger enn en mer tradisjonell EFTA-handelsavtale? Og vil Storbritannia godta dette, eller vil de se på EØS EFTA som en helt annen partner enn EU?

Og hva vil eventuelt institusjonene for dette være? Vil EØS EFTA-landene og Storbritannia også innføre et partnerskapsråd og speile den komitestrukturen og den tvisteløsningsmekanismen som er inkludert i avtalen med EU? Og hva gjør EØS EFTA dersom EU kommer med mottiltak? Følger de etter, for å bevare integriteten i det felles markedet med EU (EØS)?

En vanlig handelsavtale for Norge/EFTA har ikke en slik struktur. EFTA-avtalene legger stort sett opp til én felleskomite som evaluerer avtalen med jevne mellomrom. Her tas eventuelle konflikter opp. Man har ikke samme tvisteløsningsmekanisme som den det er lagt opp til i avtalen mellom EU og Storbritannia, og heller ikke samme mulighet for ensidige mottiltak. Det blir derfor interessant å se om EØS EFTA-landene i forhandlingene med Storbritannia legger seg på linje med en mer tradisjonell EFTA-handelsavtale, eller om de vil forhandle om en mer omfattende struktur, i det de prøver å løsrive forholdet fra et dypt integrert EØS-samarbeid?

EFTA har nylig vedtatt et nytt og mer moderne bærekraftskapittel i sine handelsavtaler. Det vil være interessant å se om dette vil danne grunnlag for forhandlingene med Storbritannia, eller om man fra EØS EFTAs side vil ønske å gå enda lenger, med regelverket i det indre marked (EØS) som utgangspunkt?

Til slutt, avtalen mellom EU og Storbritannia inkluderer også en parlamentarisk dimensjon og en interparlamentarisk komite mellom det britiske parlamentet og Europaparlamentet. Vil EØS EFTA legger seg på samme linje, eller vil man velge en mer tradisjonell tilnærming hvor slike

komiteer ikke er vanlige? Og hvilke konsekvenser vil dette få for Stortingets involvering og oppfølging av avtalen?

Bilaterale avtaler mellom Norge og Storbritannia

Norge har parallelt med EØS EFTA-forhandlingene, forhandlet *bilateralt* med Storbritannia om avtaler for blant annet fiskeriforvaltning, helse, utdanning og justis. Les mer i [informasjonspakken til Europautvalget 10. desember 2020](#).

EUs forsterkede klimamål/Europas grønne giv

[Det europeiske råd](#) vedtok før jul 2020 sin posisjon på EUs nye klimamål på minst 55 prosent kutt i utslippene av drivhusgasser innen 2030. Rådet understreker at dette skal skje innenfor et rammeverk som kan sikre en kostnadseffektiv og sosialt rettferdig omveltning til fordel for alle medlemslandene, med utgangspunkt i deres ulike nasjonale forutsetninger.

Forhandlingslag fra Rådet og Europaparlamentet møttes tirsdag 2. februar 2020 for å starte arbeidet med å [meisle ut et kompromiss om EUs klimalov](#). Alle er enige om at utslippene må kuttes, men ikke hvor raskt og hvordan.

Parlamentet mener at EU skal kutte utslippene med 60 prosent innen 2030, og vedtok sin posisjon i oktober 2020. Rådet er altså enig med Kommisjonen om å kutte utslippene med 55 prosent. Parlamentet mener målet om klimanøytralitet innen 2050 skal oppnås av hvert enkelt land. Det ønsker ikke Rådet som vil at målet om klimanøytralitet skal gjelde for hele unionen samlet. Det vil gi slingringsmonn ved at noen land har negative utslipp (f.eks. ved bruk av karbonfangst og lagring eller bruk, og at skog og arealbruk tar opp mer drivhusgasser enn samfunnet ellers slipper ut), mens andre land fortsatt kan ha nettoutslipp av drivhusgasser. Ikke overraskende er Polen blant landene som er negative til et nasjonalt mål om klimanøytralitet innen 2050, og mener det vil være for dyrt. Verken Kommisjonen eller det portugisiske presidentskapet i Rådet anbefaler målet om nasjonal klimanøytralitet.

Innen juni 2021 skal [Kommisjonen](#) legge fram forslag til skjerpelser i:

- Kvotedirektivet – færre kvoter under EUs handelssystem for utslippskvoter (ETS).
- Innsatsfordelingsforordningen – krav til nasjonale utslippskutt i sektorene utenfor kvotehandelssystemet – transport, jordbruk, bygg, avfall og ikke-kvotepliktige utslipp fra industrien og petroleumsvirksomheten.
- LULUCF-forordningen – regelverket for utslipp og opptak i skog- og andre arealer bidrar til at klimamålene oppnås.
- Forordningene om krav til utslipp av CO₂ fra lette og tunge kjøretøy.
- Direktivene med mål for energieffektivisering og andel fornybar energi i medlemslandene.
- Forordning om styringssystem for energiunionen og EUs klimainnsats.
- Forordning om fluorholdige klimagasser med krav om utfasing.
- Forordning om utfasing av ozon-nedbrytende stoffer.

EUs grønne giv

I tillegg til skjerpede lovkrav skal EU gi økt økonomisk støtte til utvikling av ny lavkarbonteknologi, tilpasning til klimaendringer og økt støtte til klimatiltak. Økt offentlig støtte til et bærekraftig samfunn er helt sentralt i Europakommisjonens grønne giv – *the European Green Deal*.

EUs *Green Deal* er ikke en vanlig miljøplan, fastslo Diederik Samsom, kabinetsjef for visepresident og klimakommissær Frans Timmermans i Europakommisjonen på NHOs og Nærings- og fiskeridepartementets [Indre markedskonferanse](#) 27. januar 2021. Kabinetsjef Samsom fokuserte på tre forhold som skiller *Green Deal* fra tidligere miljøplaner og strategier:

1. *Green Deal* skal ikke oppnå det som er politisk mulig, men det som er nødvendig for å redde miljøet. Målet er at EU skal bli klimanøytralt innen 2050, stoppe tapet av biodiversitet, ha null forurensning og et giftfritt miljø.
2. *Green Deal* er ikke en sektorplan, men en plan for hele samfunnet. Skal vi redde jordas økosystemet, må vi ha en helhetlig og sammenhengende plan. Alt henger sammen med alt.
3. *Green Deal* er ikke en miljøplan, men en vekststrategi for et «aldrende kontinent». Europa har en aldrende befolkning, men også industrien og det bygde miljøet er aldrende. Europa trenger en ny giv.

Med den pågående pandemien og den kommende gjenoppbyggingen har det tredje punktet blitt den viktigste delen av strategien, ifølge Samsom. I stedet for å bli puttet i en skuff, har *Green Deal* blitt helt sentral i gjenoppbyggingen av Europa etter covid-19. Målet er å bygge et bærekraftig, moderne og rettferdig Europa etter pandemien. Momentet for grønne investeringer har aldri vært større. Det har aldri vært mer offentlig støtte til ny bærekraftig teknologi. Dette er en «en gang i generasjonen-mulighet», hevder kabinetsjefen.

[Utenriksminister Ine Eriksen Søreide](#) viste i sitt innlegg på samme konferanse også til gjenoppbyggingen etter covid-19, og at: «*That is why the Norwegian Government has embraced the idea of using the European Green Deal as a compass to rebuild the economy after Covid-19. We have a whole of government approach, and the Foreign Ministry is coordinating the work. The European Green Deal is both a growth strategy and a plan to make Europe the world's first climate neutral region by 2050*».

Europaparlamentet rapporterer løpende om saksbehandlingen under Europas nye grønne giv i [Legislative Train Schedule](#). Under prioriteringen *European Green Deal*, har [Europaparlamentet listet opp 72 strategier, meldinger og rettsakter](#). Listen viser omfanget av Europas nye grønne giv.

Utvidet rett til å opptre for EU-domstolen

I oktober 2010 avga EU-domstolen en kjennelse hvor de avslo Norges søknad om å intervenere i en sak i EU-domstolen om krav til botid for å ta med seg utdanningsstøtte til utlandet. Nå har EU-domstolen endret syn. [I en kjennelse 18. desember i fjor får Norge og EFTAs overvåkingsorgan ESA medhold](#) i søknaden om å intervenere i en sak om kjøpekraftjustering av familieytelser.

[Avgjørelsen har stor betydning for Norge, både rettslig og politisk](#), sier Pål Wennerås fra Regjeringsadvokaten til Rett24: «*Jeg vil mene at dette, fra et EØS-ståsted, er en av de viktigste avgjørelsene fra EU-domstolen på lang tid. Den treffer midt i diskusjonen om Norges innflytelse på europeisk rettsutvikling. Det er mange som har ment mye om at Norge mangler innflytelse på de politiske prosessene i EU, men samtidig er det slik at mye av rettsutviklingen skjer gjennom rettspraksis, og da særlig i EU-domstolen. Dessverre har Norge siden 2010 bare hatt innflytelse i foreleggelsene fra nasjonale domstoler, mens vi ikke har hatt adgang til å gi innlegg i en rekke andre sakstyper, blant annet de viktige traktatbruddsakene*».

De sakene som Norge og ESA har vært utestengt fra siden 2010 er såkalte *direkte søksmål*, det vil si saker mellom EU og medlemslandene, mellom EU-land eller mellom EU-institusjoner. Blant disse inngår traktatbruddsøksmålene som kan reises av Europakommisjonen mot en eller flere medlemsland, dersom Kommisjonen mener at forpliktelser i EU-retten er brutt. *Indirekte søksmål*, hvor en nasjonal domstol ber EU-domstolen om en rådgivende uttalelse, har hele tiden vært åpne for EØS EFTA-landene og ESA.

[Det første avslaget kom i en kjennelse rettet mot ESA i juli 2010](#), i en sak om utbytteskatt. [I oktober 2010 kom kjennelsen hvor Norge fikk avslag](#). Sentralt i EU-domstolens avgjørelser er en tolking av [artikkel 40 tredje ledd i statuttene til EU-domstolen](#). Her står det at «*Med forbehold af stk. 2 kan de stater, som er parter i aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde,*

bortset fra medlemsstatene, samt den i aftalen omhandlede EFTA-Tilsynsmyndighed indtræde i retstvister, der er indbragt for Domstolen, når disse tvister vedrører et af aftalens anvendelsesområder». I 2010 mente EU-domstolen at artikkel 40 tredje ledd måtte tolkes opp mot begrensningen i andre ledd (stk.2) i samme artikkel. Den sier at andre enn medlemsland og EU-institusjoner er ekskludert fra å intervenere i direkte søksmålsaker. I kjennelsen fra 18. desember 2020 avviser EU-domstolen denne tolkningen, og slår fast at ESA og Norge kan intervenere dersom saken gjelder EØS-avtalens virkeområde, og at de heller ikke må vise til at de har en særlig interesse i saken.

Etter avslagene i EU-domstolen i 2010 tok [EØS EFTA-landene opp saken på møtet i EØS-komiteen i desember 2010](#), og uttrykte bekymring for endringen av praksis. Pål Wennerås fra Regjeringsadvokaten sier til Rett24 at det har vært en løpende vurdering om Norge skulle be EU-domstolen om å foreta en ny vurdering av EØS EFTA-landenes intervensjonsrett: «Det var kanskje noen som var overrasket over at vi forsøkte oss. Det var tross alt flere tidligere avgjørelser som tilsynelatende sa nei. Men dette viser jo at det var riktig å ta opp spørsmålet». [Europakommisjonen og EU-land har hele tiden hatt rett til å intervenere i alle saker i EFTA-domstolen](#), også ved direkte søksmål. Det kommer fram av ODA-avtalens protokoll 5, artikkel 36, som sier følgende: «Enhver EFTA-stat, EFTAs overvåkningsorgan, Fellesskapet og EF-kommisjonen kan tre inn som intervenient i saker som er brakt inn for domstolen». Første gang Kommisjonen benyttet denne muligheten var i Icesave-saken om innskuddsgarantidirektivet. Tidligere hadde Kommisjonen bare sendt skriftlige uttalelser til EFTA-domstolen, men på grunn av sakens viktighet ønsket Kommisjonen den gangen å intervenere til støtte for ESA. I EFTA-domstolens Order of The President 23. april 2012 diskuteres Kommisjonens søknad opp mot det faktum at ESA og Norge hadde fått avslag på å intervenere i saker i EU-domstolen. [EFTA-domstolen konkluderte med at Kommisjonen har rett til å intervenere](#), med henvisning til ODA-avtalen.

Saken hvor Norge nå har fått tillatelse til å intervenere er en traktatbruddsak mot Østerrike (C-328/20). Kommisjonen mener [Østerrikes regler om kjøpekraftjustering av familieytelser](#) ikke er i tråd med trygdeforordningen (883/2004) og forordningen om fri bevegelse av arbeidskraft (492/2011). Fristen for å komme med et skriftlig innlegg er 8. februar. Den norske regjeringen vil intervenere til støtte for Østerrike, mens ESA vil støtte Kommisjonen. [I et notat til Folketinget redegjør den danske regjeringen for hvorfor Danmark intervenserer](#) til støtte for Østerrike.

[Før avslaget kom i 2010, hadde Norge intervenert i tre saker i EU-domstolen](#): tilsetningsstoffer i mat (matsminke), farlige stoffer i elektronisk utstyr og patentdirektivets beskyttelse av bioteknologiske oppfinnelser.

Aktuelle ESA-saker

Pågående søksmål fra ESA om tilknytningskrav

[I 2016 sendte EFTAs overvåkningsorgan ESA en grunngitt uttalelse](#) (siste advarsel) til norske myndigheter hvor de ba Norge om å endre aksjeloven, allmennaksjeloven og finansforetaksloven. Årsaken er at bestemmelser i disse lovene stiller krav om at personer i selskapers ledende posisjoner må være borger av og bosatt i et EØS-land. ESA mener at bestemmelsene er i strid med etableringsfriheten.

Overvåkningsorganet viser til at statusen til et EØS-foretak er basert på lokalisering av hovedkontoret og nasjonale rettsregler der foretaket er registrert, og ikke på bostedet eller nasjonaliteten til selskapets ledelse. Norske myndigheter har argumentert overfor ESA at kravene kan rettferdiggjøres, da de gjør det lettere å stille foretakene til ansvar for handlinger i Norge. ESA på sin side viser til at både EU- og EFTA-domstolen har avvist at bostedskrav er nødvendige for en effektiv kontroll og håndheving.

Norske myndigheter har i lengre tid jobbet med lovendringer for å komme ESA i møte, og [gjennomførte i november 2019 en høring om endringer i aksjelovgivningen](#) om tilknytningskrav for styremedlemmer, daglig leder mv. Høringsfristen var 16. januar 2020. I dag stilles det krav til både bosted og statsborgerskap innenfor EØS for personer som ikke er bosatt i Norge. Hovedinnholdet i lovforslaget er å endre aksjelovene og samvirkelova, og å stille krav til at daglig leder og minst halvdel av styrets medlemmer skal være bosatt i Norge, eller være statsborger av en EØS-stat eller en EFTA-stat. Det foreslår således å lempe noe på det opprinnelige kravet til at samtlige vilkår må være oppfylt. Samtidig foreslås det å innføre mekanismer for å bøte på det faktum at det kan bli vanskeligere å rettsforfølge ansvarlige personer for brudd på den aktuelle lovgivningen. Blant høringsinstansene uttrykker bl.a. [LO skepsis til](#) om departementets foreslåtte regler for ansvarliggjøring vil være effektive nok til å kunne erstatte de nåværende rettsreglene. [Advokatforeningen er kritisk](#) til forslaget om å oppheve bostedskravet, og stiller også spørsmål ved ESAs vurdering. De skriver i sitt høringssvar at forslaget til mer lempeligere krav til bosted vil bety at et aksje- og allmennaksjeselskap kan ha en ledelse der ingen av medlemmene er bosatt i Norge eller i en annen EØS- eller EFTA-stat, forutsatt at daglig leder og mer enn halvdel av styrets medlemmer er statsborgere i en EØS- eller EFTA-stat. «*Det norske selskapet kan etter dette ha for eksempel en daglig leder som er statsborger av Danmark eller Bulgaria, men bosatt i Dubai eller Singapore, og et styre der samtlige styremedlemmer er EØS-statsborgere men bosatt i for eksempel Australia, Amerika og Asia*», skriver Advokatforeningen i sitt høringssvar. [Finanstilsynet støtter at reglene endres](#) slik at de blir i samsvar med EØS-retten, men går ikke nærmere inn på de EØS-faglige vurderingene i saken.

[11. desember 2019 tok ESA Norge inn for EFTA-domstolen](#) for traktatbrudd. I stevningen refererer ESA til restriksjonene i eksisterende lovverk, men det fremgår av pressemeldingen at de mener at forslagene til endringer i lovverket ikke vil fjerne begrensningene i etableringsfriheten fullt ut.

ESA mener at det norske kravet blant annet begrenser muligheten som selskaper i andre EØS-land har til å drive forretninger i Norge gjennom underavdelinger, filialer eller datterselskaper, ettersom de ikke får velge ledelsen sin fritt og utnevne dem de ønsker.

[Norge leverte sitt tilsvaer til EFTA-domstolen 8. oktober 2020.](#) Europakommisjonen og den islandske regjeringen har sendt skriftlig innlegg til EFTA-domstolen. Den norske regjeringen hadde frist til 22. januar i år med å gi et ytterligere tilsvaer.

Ideelle aktører og reglene for offentlige anskaffelser

EFTAs overvåkningsorgan, ESA, har signalisert at de vil gjenoppta dialogen med Norge om forskriftsbestemmelsen som regjeringen innførte i 2020 om adgangen til å reservere offentlige kontrakter innen helse- og sosialtjenester for ideelle leverandører, i lys av Europakommisjonens kommende veiledning om *Socially Responsible Procurements* som skal publiseres i år.

Regjeringen innførte i februar 2020 en egen forskriftsbestemmelse om kontrakter som reserveres for ideelle organisasjoner. Forskriftsbestemmelsen er en særnorsk regulering og det finnes ingen tilsvarende bestemmelse i EUs innkjøpsdirektiv, [direktiv 2014/24/EU](#).

I [pressemeldingen](#) som ble publisert i forbindelse med de nye reglenes ikrafttredelse, gir Nærings- og fiskeridepartementet uttrykk for at forholdet til EØS-retten er *uavklart*. Det fremheves også at ESA har stilt spørsmål om hvorvidt de nye forskriftsbestemmelsene er i strid med EØS-avtalen. I tillegg pekes det på at offentlige oppdragsgivere, som benytter seg av muligheten til å reservere konkurranser for ideelle, kan risikere erstatningssøksmål, dersom det senere skulle vise seg at forskriftsbestemmelsene er i strid med EØS-avtalen.

Det offentliges kjøp av helse- og sosialtjenester er regulert i [anskaffelsesforskriften](#) kapittel IV. I korte trekk angir de nye reglene at kontrakter om helse- og sosialtjenester kan forbeholdes ideelle organisasjoner dersom reservasjonen bidrar til:

- å oppnå sosiale mål,
- fellesskapets beste og
- budsjettmessig effektivitet

Alle vilkårene må være oppfylt.

De nye reglene gir dessuten følgende definisjon på «ideell organisasjon»: *«Ideelle organisasjoner har ikke avkastning på egenkapital som hovedformål. De arbeider utelukkende for et sosialt formål for fellesskapets beste, og reinvesterer eventuelt overskudd i aktivitet som oppfyller organisasjonens sosiale formål. En ideell organisasjon kan i begrenset omfang drive kommersiell aktivitet som støtter opp om virksomhetens sosiale formål».*

Anskaffelsesforskriften gjennomfører EUs innkjøpsdirektiv, og direktivet setter klare begrensninger for hvilke regler medlemslandene selv kan innføre for sine innkjøpsprosesser. For anskaffelser av helse og sosialtjenester gir direktivet samtidig medlemslandene svært stor frihet til å fastsette egne prosedyreregler av hensyn til særtrekkene for disse tjenestene. Prosedyrereglene for disse tjenestene må likevel overholde prinsippene om gjennomsiktighet og likebehandling.

ESA har tidligere sendt Norge en forespørsel om informasjon knyttet til norsk praksis for reservering av kontrakter for ideelle aktører ([se brevveksling i 2018 og 2019](#)). De ønsket blant annet informasjon om en anskaffelse av bygging og drift av et sykehjem i Oslo, hvor anskaffelsen ble reservert for ideelle. Anskaffelsen er senere avlyst av Oslo kommune. I [et brev fra 2019](#) ga ESA uttrykk for at innføringen av forskriftsbestemmelsen kunne ha betydning for undersøkelsene, og at de ville avvente å konkludere i påvente av den nasjonale reguleringen. Brevet ble fulgt opp av et [nytt brev i november 2020](#), som Stortinget har fått innsyn i. I dette brevet fremkommer det at den kommende veiledningen fra Kommisjonen kan være relevant for saken, og at ESA vil avvente ytterligere skritt inntil denne veiledningen foreligger.

Handlingsrommet for innføringen av reservasjonsadgangen har vært utredet flere ganger. Innføringen av forskriftsbestemmelser bygger på en [utredning fra advokat Karin Fløistad](#), innhentet av Nærings- og fiskeridepartementet i 2017. Fløistads konklusjon er at det er adgang til å reservere konkurranser om levering av helse- og sosialtjenester for ideelle aktører. Reservasjon kan imidlertid bare skje på visse vilkår, som utledes fra EU-domstolens praksis.

Spørsmålet er også utredet av professor Fredrik Sejersted i 2014. [Utredningen](#) vurderte om den tidligere unntaksregelen for kjøp av helse- og sosialtjenester fra ideelle organisasjoner kunne videreføres under det nye innkjøpsdirektivet.

Sejersted konkluderte med at den tidligere unntaksregelen *ikke* kunne videreføres under de nye direktivbestemmelsene. I hovedkonklusjonen er det uttrykt følgende: *«Unntaket er allerede i dag diskutabelt ut fra gjeldende EU/EØS-rett. Og de nye reglene i direktiv 2014/24 omfatter klart nok helse- og sosialtjenester, og gir egne regler for dette, som er relativt fleksible, men som ikke åpner for en generell adgang til å forbeholde enkelte kontrakter for ideelle organisasjoner.»*

Sejersted fant at konklusjonen var klar, og den bygget i stor grad på at et slikt unntak ville være i strid med likebehandlingsprinsippet og direktivets bestemmelse forbud mot kunstig begrensning av konkurransen om offentlige kontrakter.

Rettsakter:

Neste møte i EØS-komiteen finner sted 5. februar 2021. *Foreløpig liste* med omtale av EU-rettsakter som EØS-komiteen ville kunne fattet beslutninger om på møtet, ble oversendt Europautvalget 18. januar. Den inkluderte 199 rettsakter, hvorav ti krevde Stortingets samtykke. Til møtet i Europautvalget 14. februar foreligger en *endelig liste* med rettsakter. I alt 27 av rettsaktene er trukket - alle av EU – av disse er det to rettsakter som krever samtykke: tobakksdirektivet (2014/40) og en forordning om markedstilsyn og produktsamsvar (2019/1020).

[Stortingets faggruppe for EU/EØS-informasjon sendte 18. januar informasjon til Europautvalget](#) hvor vi valgte å kommentere noen av rettsaktene. Formålet er ikke å gå inn i det faglige innholdet, men peke på rettsaker det kan være nyttig å se nærmere på. Blant de rettsaktene som vi valgte å kommentere, står følgende på den endelige listen, dvs. rettsakter som skal tas inn på møtet i EØS-komiteen 5. februar:

1. Rettsakter som krever Stortingets samtykke (krever lov- eller budsjettendring eller griper vesentlig inn i norsk handlefrihet):

- *Direktiv 2019/2161* om bedre håndheving og modernisering av forbrukervernlovgivningen.
- *Forordning 2019/1156* og *direktiv 2019/1160* om kollektiv investering.
- *Direktiv 2019/770* om visse aspekter ved avtaler om levering av digitalt innhold og digitale tjenester og *direktiv 2019/771* om visse aspekter ved avtaler om salg av varer.
- *Direktiv 2016/2102* om tilgjengeligheten av offentlige organers nettsteder og mobilapplikasjoner.

2. Rettsakter som krever forskriftsendring som ikke griper vesentlig inn i norsk handlefrihet og rettsakter som ikke har konsekvenser for norsk lovgivning, og som ble kommentert i utsendelsen av den foreløpige listen:

- *Kommisjonsforordning 2019/1871* om tiltaksgrenser for forbudte stoffer i animalske næringsmidler.
- *Gjennomføringsbeslutning 2019/2010* om BAT-konklusjoner for avfallsforbrenning.
- *Kommisjonsforordning 2019/1603* om utslipp fra luftfart: CORSIA i EU ETS.

To rettsakter relatert til covid-19:

- *Kommisjonsforordning 2020/1474* om bagatellmessig støtte til SGEI - forlengelse og unntak for foretak i vanskeligheter.
- *Kommisjonsforordning 2020/2114* om bakketjenester på flyplasser – utvidelse av perioden for midlertidige tiltak pga. covid-19.